PETRA
PREŠOV, ul. SRR 1

Obchod s cirkevnými potrebami a knihkupectvo má na sklade

Prot. doc. P. Aleš: **Cirkevné dejiny**	95,–
Trebník	40,–
Pravoslávny katechizmus (český a rus.)	10,–
Pravoslávny katechizmus (slov.)	9,–
Prot. B. Aleš: **Liturgika** (česká)	3,–
Patriarcha Alexij: **Výbor z diela** (český)	10,–
Patriarcha Sergij: **O spasení** (slov.)	10,–
Metropolita Nikolaj: **Výňatok z diela**	12,–
Prof. dr. Pružinský: **Patrológia I. a II. diel**	101,–
Metr. Jelevferij: **Na Božej nive** (slov.)	10.–
Cirkevné právo	37,–
Homiletika	10,–
Dr. Kačur I.: **Stručný prehľad cirkevnej archeológie**	15,–
Dr. Kernaševič: **Pastorálka**	18,–
Dr. Kernaševič: **Všeobecný typikon**	16,–
Praktický trebník	40,–
Základné bohoslovie	24,–
Dr. Š. Balogh: **Úvod do filozofie**	10,–
Služebník (cirk. slovanský)	60,–
Istorija pravosl. cerkvi (rusky)	4,–
Teologický zborník IV.	52,–
Dr P. Kernaševič: **Zrovnávacie bohoslovie**	112,–
Veľký zborník (latinkou)	80,—
Modlitebník Chlib duši	25,—

Budúce číslo vyjde 2. októbra 1976

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 313 79. Vedie red. rada. Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red. prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukliansके tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 12 — Povolené SÚTI 15/18 z 27. 12. 1972.

Číslo indexu 49 442

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČ. XII. — MESAČNÍK PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — č. 9/1976

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti, tak už zasa ako tie lastovičky na drôtoch sedíte v školských laviciach, leto máte za chrbtom, prázdniny odleteli ako sen. Pred vami leží práca, povinnosť, presnosť a zodpovednosť.

Nevidí sa vám to priveľmi lákavé? Lepšie bolo sladké ničnerobenie? Neverte!

Staré židovské príslovie hovorí: Je preto sabat drahý a milý, že trud je pred ním a trud za ním. — Sabat u židov je toľko, čo pre nás nedeľa. Vyplýva teda z uvedeného, že keby sme celý Boží rok nemali nič na prácu, nemohli by sme mať radosť, keď príde nedeľa, alebo príp. voľná sobota. Dni by plynuli jednotvárne, bez vzrušenia, bez ťažkostí, ale i bez radostí, keďže by sme mohli vyspávať, tak by sa nám určite nechcelo spať. Bol by to zlý život.

Takže vaša práca, milé deti, to je školička a učenie.

Myslíte, že Isus Christos, keď bol malý, trávil svoje dni len tak a čakal, až bude mať 30 rokov a spasí svet? Christos je Boh, teoreticky si to mohol dovoliť, ale neurobil to. Jeho pozemské dni podľa sv. tradície plynuli najprv tak, ako každému chudobnému decku. Nie v prepychu, skôr v nedostatku, ale v duchovnom bohatstve. Každý deň mu Jeho Matka uložila, aby sa naučil naspamäť jeden verš od nejakého proroka, učil sa starozákonné modlitby, neskôr Ho zaúčali do práce pri dome. Teda na otázku — ako si sa mal, odpovedať, že božsky, musí nutne znamenať, že dobre, pri práci a v plnej činnosti.

Ja viem, že v našej spoločnosti musí každý človek pracovať; otázka je, ako. Od detstva môžeme vidieť deti usilovné a deti, ktoré síce deväťročenku ukončia, ale koľko to stálo nervov ich samých, ich rodičov i učiteľov? Tak isto máme možnosť vidieť robotníka skutočne pracovať, ale ruku na srdce, i ležať v pracovnom čase a kľudne spať. Bez výčitiek svedomia. I úradníka, ktorý ide po výplatu a ktorého pri práci vidno zriedka, určite poznáme. Ale nároky majú títo ľudia obrovské a stáva sa, že ak im spoločnosť nedá nič za to ničnerobenie, nadobudnú si to nečestným spôsobom.

Znovu teda pripomínam, že treba dodržať predsavzatie o dobrej práci a držať sa ho celý školský rok. Teraz sa vlastne učíte svedomitosti v práci, neskôr sa z vás stanú statoční ľudia, ktorí by jednoducho nemohli stáť bokom a jesť zo spoločného, keď by sami neprispeli svojím podielom.

Ak teda pôjdete na zemiakovú brigádu, skutočne tie zemiaky všetky vyberte, nie iba lajdácky! Čo by ste potom jedli? Teta Helena

Povýšenie čestného a životodarného kríža

Sviatok Povýšenia sv. kríža bol sv. cirkvou ustanovený ako deň pamiatky na nájdenie Pánovho kríža. Túto udalosť nám opisujú dávni kresťanskí historici takto:

Konštantín Veľký mal veľkú úctu k sv. krížu, vďaka ktorému zvíťazil v mnohých bojoch a ako svoju vďaku Bohu za súhlas cirkvi ustanovený na I. všeobecnom sneme, zaumienil si dať vybudovať chrám na Golgote. Konštantínova matka — sv. Helena, odcestovala r. 326 do Jeruzalema so zvláštnym vnuknutím — nájsť kríž Pánov. Jeden veľmi starý Žid jej ukázal miesto, kde sa naozaj kríž našiel, ale spolu s ním i druhé dva kríže. Vznikla otázka: ktorý je ten pravý sv. kríž? Nápis „Isus Nazaretský, kráľ židovský“ ležal zvlášť. Tu bolo treba svedectvo nie ľudské, ale Božské. Na rozkaz patriarchu Makária boli nájdené kríže prinesené k lôžku chorej zbožnej ženy a patriarcha za prítomnosti cárovnej Heleny a množstva ľudu sa začal krížami dotýkať chorej. Tretí kríž ju uzdravil. Keď sa s pravým sv. krížom vracali od uzdravenej ženy, stretli pohrebný sprievod. Patriarcha sa dotkol

mŕtveho sv. krížom a ten vstal. Sláva týchto zázrakov pritiahla na Golgotu veľké množstvo ľudu. Pretože za takej situácie nemohol sv. kríž vidieť každý, a nielen vidieť, ale každý sa sv. kríža chcel aj dotknúť, patriarcha sa postavil na vyvýšené miesto, zdvihol sv. kríž tak, aby ho každý videl a všetok ľud v radostnom vytržení volal: „Hospodi, pomiluj!"

V roku nájdenia sv. kríža bol potom ustanovený i sviatok a pretože sv. kríž našli okolo Paschy, svätili jeho sviatok najprv na druhý deň paschálny. Od r. 335, keď sa konalo vysvätenie chrámu Vzkriesenia Christovho — 13. septembra — bol sviatok preložený na 14. septembra. V roku (335) pripadol 13. september na sobotu a Povýšenie sv. kríža na nedeľu, v Jeruzaleme právom spievali: „Krestu tvojemu poklaňajemsja, Vladyko, i svjatoje voskresenije tvoje slavim". Pretože oslava tohto sviatku bola ustanovená zborom biskupov, ktorí sa zišli na posvätenie chrámu zo všetkých končín impéria, sviatok sa rozšíril do celého sveta a stal sa celosvetovým v pravom zmysle.

Sv. cárovná Helena väčšiu časť životodarného kríža Pánovho nechala v Jeruzaleme a druhú časť spolu s klincami, ktoré sa našli v sv. hrobe, poslala svojmu synovi Konštantínovi do Konštantínopolu. Časť, ktorá zostala v Jeruzaleme v chráme Vzkriesenia v striebornej schránke, každročne na sv. Paschu slávnostne pozdvihovali pred davom ľudu, ktorý sa sv. krížu prišiel pokloniť zo všetkých končín. Pre mnohých jedinou a najvyššou odmenou za namáhavú cestu boli čiastočky sv. kríža v zlate alebo v striebre, ktoré pútnici potom nosili na hrdle. Ešte sv. Cyril Jeruzalemský svedčí, že v tých časoch, „hoci časti sv. kríža bolo možné vidieť v chráme, predsa sv. kríž rozdaný po častiach celému svetu naplnil už takmer celý svet".

V 8. storočí sa stala ďalšia udalosť, ktorú spomíname ako nájdenie a vrátenie sv. kríža z perzského zajatia. R. 614 Chozroj, kráľ perzský, počas vojny s gréckym cisárom Fokom, obsadil Jeruzalem a sv. kríž takto padol do zajatia, ktoré bolo sprevádzané hroznými znameniami a zázrakmi. V Perzii vtedy hovorievali: „Prišiel k nám Boh kresťanský; čo s nami bude?" Sám kráľ perzský preukazoval kresťanskej sviatosti úctu a neodvážil sa vybrať sv. kríž zo schránky, takže schránka počas celého zajatia zostala zatvorená. Roku 628 bol sv. kríž vrátený následníkom kráľa Chozroja-Syroesom, po uzavretí mieru s Grékmi. Cisár grécky privítal sv. kríž v Jeruzaleme a na želanie patriarchu Zosima, v plnej pokore a neobutý vniesol sv. kríž do chrámu. To sa stalo 14. septembra.

V cirkevných piesňach je sv. kríž ospevovaný ako „životodarný", „anjelov sláva", „opora spravodlivých", „chvála verných", „dvere rajské", „prístav spásy", „ochrana celého sveta", „zbraň sveta", „v bojoch víťazstvo" . . .

V deň Povýšenia sv. kríža pravoslávna cirkev predpisuje pôst celodenný. V cirkevnom poriadku sa sviatok svätí od 13. do 21. septembra, pričom sobota a nedeľa pred sviatkom a po ňom sa volajú sobota a nedeľa pred Povýšením a po Povýšení sv. kríža a majú čítanie sv. evanjelia a apoštola vzťahujúce sa k sv. krížu.

Matka sveta a Matka života

V maličkom galilejskom mestečku Nazaret žili kedysi dávno zbožní manželia Joachim a Anna, ktorí veľmi túžili po dieťati. Pán Boh im dieťa nedal a v tých dobách sa bezdetnosť pokladala za zahanbujúcu pred ľuďmi; boli preto veľmi nešťastní. Snáď by sa boli i zmierili za taký dlhý čas so svojím údelom, odovzdaní do vôle Božej, ale Božia prozreteľnosť im raz dala pocítiť plnú horkosť ich osudu: v jeden sviatočný deň chcel Joachim priniesť obeť spolu s inými ľuďmi do chrámu Hospodinovho, ale kňaz mu povedal: „Načo prinášaš obeť? Veď aj tak nebude Bohu milá, nie si deťmi požehnaný." A neprijal obeť spravodlivého Joachima.

Ťažká bolesť naplnila dušu nešťastníka. Vyšiel z chrámu a odišiel na púšť, aby tam v sústredených modlitbách k Bohu našiel útechu vo svojej bolesti. Správa o udalosti sa dostala k jeho žene, ktorá sa pokladala za pôvodkyňu jeho utrpenia. Spravodlivá Anna v slzách vybehla do záhrady. A tu bola nútená spoznať vlastnú bezmocnosť a beznádej: videla hniezdo s vtáčencami a zmučený vzdych úbohej ženy hovoril o tom, že i vtáča môže mať potomstvo, len ona je pozbavená tej veľkej radosti, ba ešte spôsobuje vlastnému mužovi žiaľ. Dlho sa modlila, aby Hospodin utíšil bolesť jej rodiny, keď sa zrazu objavil anjel a povedal: „Tvoja modlitba a slzy sa dostali k prestolu Božiemu — porodíš požehnanú dcéru a dáš jej meno Mária".

S veľkou radosťou utekala Anna do jeruzalemského chrámu, aby poďakovala Bohu a stretla sa tam so svojím manželom, ktorý tiež dostal svätú správu od anjela. Spoločne ďakovali za vypočuté modlitby.

Narodila sa im dcéra, ktorú pomenovali Mária. Vo vysokom veku sa dožili toho, že vošla radosť do ich domu, do celej rodiny a medzi všetkých ich známych.

Sv. pravoslávna cirkev v deň Narodenia Bohorodičky spieva: „Roždestvo Tvoje, Bohorodice Divo, radosť vozvesti vsej vselennij: iz Tebe bo vozsija Solnce pravdy Christos Boh naš, i razrušiv kľatvu, dade blahoslovenije, i uprazdniv smerť, darova nam život vičnyj". Naša cirkev volá Bohorodičku Matkou sveta, života, Matkou všetkých kresťanov, Orodovníčkou a Zmieriteľkou hriešneho ľudstva s Bohom.

Obráťme sa k nej, veď čaká i na nás, s otvoreným srdcom, ukážme, že naše srdcia patria jej a jej Synovi, že hriech je nám cudzí, že chceme robiť všetko podľa vôle jej Syna a ona nás vypočuje, vystrie k nám svoju materinskú ruku pomocnú a naplní naše srdcia čistou a požehnanou radosťou.

(ŽMP 9/75)

II. štokholmská výzva

POSOLSTVO VŠETKÉMU DUCHOVENSTVU A VERIACIM PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI V ČSSR

Najdôstojnejší otcovia, bratia a sestry!

Všetci sme sa dozvedeli z tlače a ostatných komunikačných prostriedkov, že Svetová rada mieru vydala dňa 2. 6. 1976 významnú II. štokholmskú výzvu: „Skoncovať s horúčkovitým zbrojením, aby sa uvoľnenie napätia stalo nezvratným." Všetci poznáme text tohto dokumentu, ktorý je adresovaný tiež náboženským spoločnostiam. Som presvedčený o tom, že všetci členovia našej cirkvi sa zúčastnili jednomyseľne boja za nastolenie trvalého mieru na celom svete. Nepochybujem, že prikladáte hlboký význam tejto výzve, s ktorou bol oboznámený celý svet a ktorú už milióny ľudí podpísali, aby prispeli k uskutočneniu jej požiadavky. Mocná mravná sila všetkých mierumilovných národov dnes postupne oslabuje negatívne medzinárodné akcie, ktoré často vyúsťujú do krvavých konfliktov, ktoré nás hlboko znepokojujú.

Pripojme všetci svoje podpisy pod výzvu Svetovej rady mieru. I my veríme, že Pán nám a celému ľudstvu požehná trvalým a neodňateľným pokojom (Mat. 9, 50).

Ako Váš arcipastier a služobník podpisujem ako prvý v mene pravoslávnej cirkvi v ČSSR túto novú štokholmskú výzvu a vyzývam Vás všetkých, dôstojní otcovia, bratia a sestry, aby ste nasledovali môj príklad.

† Dorotej, v. r. metropolita pražský a celého Československa

Splníme svoju občiansku povinnosť

Celá naša socialistická vlasť žije v znamení príprav volieb do zastupiteľských zborov a zákonodarných orgánov Národného frontu. Z ľudu volení poslanci bilancujú vykonanú prácu v priebehu minulého volebného obdobia a pozitívne výsledky tejto práce nám dávajú hmotnú i kultúrnu istotu do budúcnosti. Máme radosť z toho, že vďaka prekrásnym výsledkom práce nášho pracujúceho ľudu a jeho vedenia sa z Československa stal štát s vysokou životnou úrovňou, s moderným priemyslom a vyvinutým poľnohospodárstvom. Právom nás teší i tá skutočnosť, že náš socialistický štát vytvára pre každého vynikajúce životné podmienky. Vzrástla tiež medzinárodná autorita, postavenie a význam našej vlasti. Upevnil sa zväzok všetkých bratských socialistických krajín na čele so Sovietskym zväzom.

Činnosť Národného frontu je významným svedectvom našej socialistickej demokracie, ktorá sa neustále zdokonaľuje. Upevňuje sa náš právny poriadok, ktorý nám zaručuje istoty, právo na prácu, na odmenu, na odpočinok.

Všestranná starostlivosť nášho socialistického zriadenia o človeka nás ešte väčšmi zaväzuje, aby sme svojou vlastnou usilovnou prácou vytvárali už dnes ešte lepšiu a krajšiu budúcnosť pre nás všetkých. Na to musíme vynaložiť všetky naše sily, elán, rozum a schopnosti, ktoré náš pracujúci človek má. Všetci sa musíme spojiť v práci pre blaho našej socialistickej vlasti a nášho ľudu bez ohľadu na náboženské presvedčenie.

Cirkvi neprislúcha zasahovať do politiky, ale má sväté právo i povinnosť pozdvihnúť svoj hlas, ak ide o blaho národa. Preto teda naša pravoslávna cirkev, ktorá bola a je vždy verná svojmu ľudu a socialistickému zriadeniu, podporuje veľké budovateľské úsilie nášho pracujúceho ľudu a jeho múdre vedenie. Len a len v jednote všetkých vrstiev nášho ľudu a v jeho obrovskom úsilí o ďalší kladný rozvoj našej rozvinutej socialistickej vlasti je záruka sily, pokoja, bezpečnosti, a tým aj šťastia všetkého ľudu.

Pravoslávna cirkev v Československu pokladá za svoju svätú povinnosť vyzvať všetkých pravoslávnych veriacich, aby ako občania našej vlasti si splnili svoju čestnú občiansku povinnosť a preukázali svoju lásku k vlasti tým, že všetci odovzdajú svoj hlas dobrým kandidátom do zastupiteľských zborov a zákonodarných orgánov, kandidátom Národného frontu pri voľbách, ktoré sa budú konať v dňoch 22.—23. októbra 1976.

+ Cyril,

biskup michalovský

Liturgické spoločenstvo v pravoslávi

Už samotné slovo liturgia znamená „spoločné slúženie". Pochádza z gréckych slov „leiton" — spoločnosť a „ergon" — služba.

Liturgia je základom a centrom všetkej pravoslávnej bohoslužby. Je rozjímaním i realitou, rozjímaním o narodení, živote, smrti Isusa Christa, o Jeho vzkriesení, nanebevstúpení a o očakávaní Jeho druhého príchodu na zem. Jej realita tkvie vo sv. eucharistii, vo vďakyvzdaní.

Sv. eucharistiu ustanovil Isus Christos na poslednej večeri, o čom svedčí Písmo sv. takto: „A keď jedli, vzal Isus chlieb, dobrorečil, lámal a dával učeníkom, hovoriac: „Vezmite, jezdte! Toto je moje telo... Potom vzal kalich, dobrorečil, dal im a riekol: Pite všetci z neho! Lebo toto je moja krv novej zmluvy, ktorá sa vylieva za mnohých na odpustenie hriechov" (Mt. 26, 26—29). A potom dodal: „To čiňte na moju pamiatku" (Lk. 22, 19). Uvedené citáty sv. Písma sv. Ján Zlatoústy vysvetľuje tak, že Syn Boží sa nespokojil, že sa kvôli nám stal človekom — „zrak raba prijim", že sa za nás dal dobrovoľne bičovať, opľúvať, že za nás zomrel na kríži, ale chcel sa stať i pokrmom pre nás. Až tak ďaleko siaha Jeho láska k človeku. A to sa stáva pri sv. liturgii.

Kňaz najprv vyzýva veriacich, aby upriamili svoje srdcia k nebesiam: „Hore imijem serdca!" Veriaci odpovedia: „Imamy ko Hospodu", kňaz ich vyzýva k vďake slovami: „Blahodarim Hospoda!" A vtedy nastáva spoločné vďakyvzdanie: „Dostojno i pravedno jesť..." spievajú veriaci a kňaz číta obšírnejšiu tajnú modlitbu. Potom nastáva spomienka na všetko, čo Christos urobil pre naše spasenie, kríž,

smrť, vzkriesenie a druhý príchod. Po zvolaní: „Tvoja od Tvojich, Tebi prinosjašče o vsech i za vsja", veriaci spievajú: „Tebe pojem, Tebe blahoslovim..." a kňaz prosí o zoslanie Ducha svätého na predložené dary — chlieb a víno, aby Ním boli premenené na Telo a Krv Pána; na ten chlieb, o ktorom Spasiteľ hovorí: „Ja som ten chlieb života, kto príde ku mne, nebude nikdy lačnieť, a kto verí vo mňa, nebude nikdy žízniť" (Ján 6, 35), a pokračuje: „Vaši otcovia jedli manu na púšti a zomreli, ale toto je chlieb, ktorý zostupuje z neba, aby z neho jedol človek a nezomrel. Ja som ten živý chlieb, ktorý zostúpil z neba. Keby niekto jedol z toho chleba, bude žiť na veky. A chlieb, ktorý ja dám, je moje telo, ktoré ja dám za život sveta" (Ján 6, 49—52). Keď sa židia dohadovali o tom, ako im môže dať On jesť telo, povedal Isus: „Veru, veru vám hovorím, ak nejete telo Syna človeka a nepijete Jeho krv, nemáte života v sebe. Kto je moje telo a pije moju krv, má večný život a ja ho vzkriesim v posledný deň... Kto je moje telo a pije moju krv, zostáva vo mne a ja v ňom" (Ján 6, 53—56).

Sv. pravoslávna cirkev učí, že toto všetko Isus Christos urobil preto, aby nás zjednotil, aby sme boli „jedno, ako je Otec v Ňom a On v Otcovi..." (Ján 17, 21). To značí, že ak veriaci prijal Jeho krv a Jeho telo, stal sa Jeho údom, musí milovať svojho blížneho, ktorý nosí v sebe tiež Jeho obraz a podobu. Je už len na nás, či Jeho prítomnosť v sebe po sv. prijímaní rešpektujeme, či dávame prednosť samoľúbosti, pomstychtivosti, prestíži. On sa nám dáva, aby sme nezomreli, ale neberie nám našu vôľu, v rozhodovaní nám ponecháva úplnú slobodu. Práve v tomto liturgickom akte, pri ktorom sa podľa sv. Jána Damascénskeho chlieb a víno skrze volanie a zostúpenie sv. Ducha premieňajú na telo a krv Isusa Christa, pričom nemenia svoje materiálne vlastnosti, ale predsa sa po ich požití stávame súčasťou Jeho tela, ktoré je jedno a nemôže byť delené na skupiny, ako to robíme my medzi sebou a ešte si myslíme, že práve naša skupina je časťou Jeho tela a iná skupina ňou nie je. To nie je správne, je to skôr hriešne.

O tomto nebeskom chlebe starozákonný prorok povedal: „Pokorní budú jesť a nasýtia sa, a budú chváliť Pána a živá bude ich duša až na veky" (Ž. 22, 27), alebo „chlieb posilní srdce človeka" (Ž. 104, 15).

Musíme preto sv. eucharistiu prijímať dôstojne, lebo kto tak činí, „zostáva v Pánu a Pán v ňom" (Ján 6, 56). Tí, ktorí prijímajú telo a krv Pána už nežijú pre seba, ale pre Toho, ktorý za nich zomrel, povedal sv. Vasil Veľký. To značí, že žijú a nezomrú, ako hovorí Christos (Ján 6, 54), lebo „ako môžu zomrieť tí, ktorí sa živia životom?" (sv. Ambróz Med.).

Ktokoľvek by jedol chlieb a pil túto krv nehodne, bude vinným proti telu a krvi Pánovej. Nech skúša každý sám seba... (1 Kor. 11, 27—29). Lebo ako inde svedčí ap. Pavel: „Keď niekto pohrdol zákonom Mojžišovým, bez milosrdenstva zomrie pri dvoch alebo troch svedkoch; povážte teda, o čo ťažšieho trestu bude hoden ten, kto šliape po Synovi Božom a krv zmluvy, ktorá ho posvätila, pokladá za obyčajnú krv a vysmieva sa Duchu milosti. Veď známe Toho, ktorý povedal: „Mne pomsta, ja odplatím." A zasa: „Pán si bude súdiť ľud. Je hrozné upadnúť do rúk živého Boha" (Žid. 10, 28—31). Sv. otcovia nehodne prijímajúceho prirovnávajú k Judášovi.

Pravoslávny kresťan dobre vie, že býva na tejto zemi a že spása jeho duše i jeho osud vo večnosti pripravuje sa už na tomto svete. V dobrej snahe nám pomáha Spasiteľ vo sv. eucharistii sa k nám vracajúci, aby sa s vernými spojil, aby vo sv. liturgii uskutočnil splynutie neba so zemou a Boha s človekom.

Prot. Michal Kernaševič

Viera, Nádej a Láska...

Pravoslávna cirkev 17. septembra spomína mučenícku smrť troch sestier: Viery, Nadeždy a Ľuby a ich matky Sofie, ktoré obetovali svoje životy za Christa a za Jeho učenie.

Mnoho kresťanských žien a dievčat nosí ich mená, ale málo z nich pozná históriu ich utrpenia a ich mučenícku smrť, hoci táto história je dojímavá a poučná.

Počas vlády cisára Hadriána žila v Ríme vdova a matka troch dievčat Sofia. Meno Sofia je gréckeho pôvodu a značí múdrosť. Sofia bola hodná svojho mena: pokorná, čistá, mierumilovná, plná milosrdenstva, taká, aká má podľa slov sv. apoštola Jakuba (3, 17) byť podľa svojho mena. Svoje dcéry pomenovala podľa troch kresťanských cností. Viera mala 12 rokov, Nadežda desať a Ľuba bola deväťročná, keď sa začala ich história. Ako im pribúdali roky, tak rozkvitala ich duševná i telesná krása panenská, krása, o ktorej počúvalo celé mesto a o ktorej sa dozvedel i imperátor. Hadrián si dal predvolať dievčatá s matkou a vypytoval sa ich, kto sú. Sofia smelo odpovedala, že sú kresťanky a že veria v Isusa Christa, Syna Božieho; Tomu zasnúbila i svoje tri dcéry. Za toto smelé vyznanie viery sa cisár rozhodol ich potrestať. Dal ich na prevýchovu, ktorá mala trvať tri dni k istej Pelagii. Sofia využila i tieto dni na to, aby dcéry upevnila vo viere...

Nastal tretí deň, keď všetky predstúpili pred cisára, ktorý ich začal prehovárať, aby sa poklonili bôžikom, za čo ich vymenuje za svoje dcéry, v opačnom prípade ich predhodí psom. „Náš Boh je Otec nebeský" — odpovedali všetky naraz. „Nebojíme sa ťa a čakáme na utrpenie pre nášho Spasiteľa". Začudovaný cisár dal predviesť bližšie najstaršiu Vieru, ktorú prehováral, aby obetovala bohyni Artemis. Viera odmietla a začali ju biť a hrozne mučiť. Sv. Viera bola akoby v cudzom tele, tak znášala všetko utrpenie, ktoré bolo tak strašné, že prítomní pohania odsudzovali cisára, že mučí nevinné deti. Nepomohlo cisárovi, ani keď ju dal zoblečenú bičovať, keď dal rezať jej telo. Chtiac ju naľakať, hlasito prikázal, aby jej odrúbali

hlavu. Sv. Viera sa začala lúčiť so sestrami a hovorila im: „Pamätajte, komu ste zasľúbili svoje panenstvo. Jedna matka nás porodila, nech máme i spoločný koniec!"

Cisár si myslel, že ostatné sestry sa naľakajú, ale bol sklamaný. A tak dal zabiť po ťažkom mučení i Nadeždu a Ľubu.

Po sťatí poslednej dievčenskej hlavy zničená matka Sofia vzala mŕtve telá svojich dcér, sv. mučeníc, vyniesla ich za mesto a tam ich pochovala. Sama potom klesla na ich spoločný hrob, kde sa tri dni a tri noci modlila. Potom zomrela a išla za svojimi dcérami do večného pokoja a blaženstva v lone Otca nebeského.

Svätá Sofia a jej tri dcéry zostanú navždy dobrým príkladom kresťanskej matky a jej výchovy, ale tiež príkladom panenskej čistoty. pk.

Zo studnice našich sv. otcov

V októbri spomíname sv. apoštola Filipa a spravodlivého otca Teofana Vyznavača, biskupa nicejského a tvorcu kánonov. Je jedným z tých, ktorí obhájili svoje pravoslávne presvedčenie, za ktoré nemálo vytrpel. V tropare sv. Teofanovi spievame: „Pravoslavija nastavniče, blahočestija učiteľu i čistoty vselenija svitiľniče, archijerejev bohoduchnovennoje udobrenije, Feofane premudre..."

Sv. Teofan sa narodil v Palestíne v bohatej rodine. Mal brata Teodora, ktorý bol tiež prenasledovaný za svoje presvedčenie o úcte k sv. ikonám. Obaja bratia boli nadaní a skúsení filozofi. Sv. Teofan prišiel do monastiera sv. Sávu a stal sa kňazom. Počas jeho života začal boj proti ikonoborcom a sv. Teofan spolu so svojím bratom sa postavili na čelo tohto boja. V knihe o ich živote sa píše, ako veľmi mnoho vytrpeli, väzenie, hladovanie, bitky, prenasledovanie. Dvadsať rokov boli prenasledovaní a mučení od ikonoborcov. Až za kráľa gréckeho Teofila a jeho matky Teodory sa sv. Teofan stal metropolitom nicejskej cirkvi a zostavil sviatočný kánon ku cti sv. ikon a mnoho iných kánonov. Po sv. Teofanovi sa nám zachovali niektoré cenné spisy.

Takéto cenné spisy sa nám zachovali i od niektorých kráľov. Napríklad aj maďarský kráľ Štefan mal dobrý vzťah k sv. pravosláviu. Veď sami Maďari prijali vieru od kňazov z pravoslávnej Byzancie, všetci príslušníci Arpádovcov boli gréckeho obradu a vieme, že Gréci sú všetci pravoslávni dodnes. Otec sv. Štefana Gejza bol pokrstený kňazmi vysvätenými Gyulom, pokrsteným v Carihrade, skadiaľ doviedol pre Maďarsko i biskupa Hierotea. Na korunovačnom plášti sv. Štefana je vyšitý cyrilský nápis: „Bože uščedri ny i blahoslovi ny i prosviti lice svoje na ny i pomiluj ny. Budi Hospodi milosť tvoja na nas, nyni i vo viky!" Dnes možno tento plášť vidieť v budapeštianskom múzeu, kde je starostlivo chránený. Ľud z celého vtedajšieho Maďarska chodieval do Carihradu na odpusty. Sv. Štefan nosil dlhé vlasy a fúzy, bradu, korunu podobnú východnej mitre a dával budovať chrámy a monastiery pravoslávneho obradu, o čom dodnes svedčia zakladajúce listiny.

Keď neskôr Nemci si podmanili Maďarsko, pravoslávny obrad tým veľmi utrpel. Sv. Štefanovi dali za manželku Gizelu, sestru nemeckého cisára Henricha II. a Štefana chceli urobiť prívržencom latinského obradu, čo sa im aj podarilo. Dodnes však nie je pravoslávna viera v Maďarsku mŕtva, len oslabená úniou, ale predsa žije.

Štefan Horkaj, duchovný

Kňaz vo svetle Písma svätého

KŇAZ MÁ BYŤ POSLUŠNÝ

Poslušnosť je jedna zo cností, ktorá prevyšuje obeť. Pre neposlušnosť boli Adam a Eva vyhnaní z raja. Ak sa chceme dostať do večnej radosti, musíme poslúchať. Sám Isus Christos nám dal príklad, veď bol poslušným Synom svojej pozemskej Matky až do večnosti.

Keď Isus Christos pripravoval svojich učeníkov na apoštolskú činnosť a keď ich posielal do sveta, povedal im: **„Kto vás počúva, mňa počúva; a kto vami pohŕda, pohŕda Tým, kto ma poslal"** (Lk 10,16). — **„Keby tvoj brat zhrešil proti tebe, choď a potresci ho medzi štyrmi očami. Ak ťa poslúchne, získal si svojho brata; ak ťa neposlúchne, pojmi so sebou ešte jedného alebo dvoch, aby všetko bolo zistené svedectvom dvoch alebo troch svedkov. Ak ich neposlúchne, povedz to cirkevnému zboru; ak neposlúchne ani cirkevný zbor, nech ti je ako pohan a publikán"** (Mt 18, 15—18). Z tohto dôvodu majú veriaci príslušníci náboženskej obce počúvať predstavených miestnej cirkvi. Takúto duchovnú poslušnosť vyžaduje duchovný od svojich veriacich na každej kázni, veď predsa predpokladá, že nehovorí zbytočne, ale že z jeho slov si každý veriaci pre seba niečo odnesie. Nikdy však nesmie duchovný vyžadovať poslušnosť od svojich veriacich, ale sám v ničom nepočúvať svojich cirkevných nadriadených. Takí nehodní kňazi síce učia: **„Mladší, podriaďte sa starším"** (1 Ptr. 5, 5), sami sa však svojim nadria-

deným odmietajú podriadiť, vyhlasujúc sa za biskupov vo svojej farnosti. Nuž, otvorme oči a poukazujme na také prípady. Veď i keby sa príroda nepodriaďovala zákonu, nastala by katastrofa. Veď i bludný syn, hoci sa dočasne vyslobodil spod otcovej vôle, zrazu upadol pod nadvládu cudzích ľudí, ktorá bola oveľa horšia.

Sv. apoštol Pavel píše Filemonovi: **„Preto, hoci smelo mohol by som ti rozkázať v Christu, čo sa ti sluší, pre lásku radšej prosím“** (1, 8—9). Sv. Pavel vedel, že poslušnosť zo strachu, bez lásky a dobrej vôle je bezcenná v očiach Božích, ani formálna podriadenosť nie je Bohu milá, preto radšej prosí. Sv. Pavel vie, že Boh môže človeka prinútiť k poslušnosti tak, ako vedel vyhnať Adama s Evou, ale tiež vie, že Boh chce, aby človek chodil v pravde nie ako otrok, ale ako syn.

Každý človek veriaci, každý kňaz má v prvom rade počúvať Boha a zachovávať Jeho prikázania a prikázania cirkvi.

Nakoniec si položme otázku: **„Sme vo všetkom poslušní?“** (2 Kor. 2, 9). — **„Komu sa vydávame na poslušnosť?“** (Rim. 6, 16). Bohu, biskupovi, duchovnému služobne nám nadriadenému, či počúvame radšej veriacich, či manželku? V tom si musí každý duchovný urobiť jasno a vždy vedieť, koho vlastne počúvať a kto je jeho nadriadený.

Juraj Cuper, duchovný

S. H. Vajanský - priaznivec a ctiteľ pravoslávia

„Všetkých si uctite, bratstvo milujte...“ (1 Pt 2, 17)

V dejinách rodín významných slovenských kultúrnych činiteľov v 19. stor. a na rozhraní 19. a 20. stor. sa stretávame s nie zriedkavým, zaujímavým zjavom, že vrelé sympatie a hlboká úcta otcov k pravoslávíu prechádzali i na ich synov. Platí to predovšetkým o najvýznamnejšom predstaviteľovi o náš národ zaslúžilej rodiny Hurbanovcov, Jozefovi Miloslavovi Hurbanovi, ktorý bol nielen spisovateľom, ale i popredným organizátorom štúrovského hnutia a takmer polstoročia bol na čele slovenského verejného a kultúrneho života, a o jeho synovi Svetozárovi.

J. M. Hurban, neohrozený bojovník za čistotu pravoveria podľa symbolických kníh evanjelickej cirkvi a. v. v ťažkých časoch politicky motivovaného úsilia generálneho inšpektora ev. a. v. cirkvi v Uhorsku grófa Karola Zaya o jej úniu — zjednotenie s cirkvou reformovanou — kalvínskou, aby sa tak spojením slovenských evanjelikov a. v. s maďarskými kalvínmi zabezpečilo vedúce postavenie Maďarov v jednotnej protestantskej cirkvi celého Uhorska, zoznámil sa práve tak ako jeho priateľ a spolupracovník Ľudovít Štúr, uzákoniteľ spisovnej slovenčiny, s pravoslávím nielen na základe vlastného poznania života pravoslávnych veriacich a osobných stykov s predstaviteľmi pravoslávnej cirkvi, predovšetkým s protojerejom Michalom Fedorovičom Rajevským, podporovateľom štúrovských snáh a Matice slovenskej, ktorý pôsobil pri ruskom veľvyslanectve vo Viedni od r. 1842 do svojej smrti r 1884. J. M. Hurban priam velebil národne výchovný vplyv pravoslávnej cirkvi medzi uhorskými Srbmi za svojej návštevy v Slavónii v lete 1848 a svoje úprimné zmýšľanie o duchovných hodnotách pravoslávnej cirkvi prejavil vo svojej Nauke náboženství křesťanského slovami: „... důkazy podává církev pravoslavná, v nížto se pocta Bohu Trojjedinému děje čistěji a upřímněji než kdekoli jinde... Zásluhy církve pravoslavné veliké jsou a zachovalost vzývání a ctění přeblahoslavenné Trojice svatá“.

Prvorodený syn J. M. Hurbana Svetozár, tvorca modernej slovenskej prózy a priekopník realizmu v našej literatúre, od smrti ktorého 17. augusta 1916 v Martine uplynulo tohto roku šesťdesiat rokov, stretol sa s pravoslávím na základe vlastnej skúsenosti po prvý raz ako prešporský jurista — právnik v máji 1868, keď vyhľadal protojereja M. F. Rajevského, podporovateľa svojho otca, v pravoslávnej kaplnke pri ruskom vyslanectve vo Viedni, ktorá bývala vždy plná vyberaným obecenstvom, nadšeným pravoslávnymi liturgickými spevmi chóru riadeného českým skladateľom Arnoštom Förchtgottom-Tovačovským, aby mu odovzdal pozdrav a fotografie z fary v Hlbokom pri Senici, kde sa narodil 16. januára 1847. So svojimi dojmami z prvej účasti na sv. liturgii podelil sa s otcom, ktorému v liste z 29. mája 1868 napísal: „O pol 11-tej sme išli do pravoslávnej kaplnky. Prvý raz som tu počul omšu slovanskú“.

K hlbšiemu pochopeniu a k spravodlivému zhodnoteniu pravoslávnej liturgie sa S. H. Vajanský dopracoval nielen zásluhou výkladov svojho otca, ktorý sa dokonca usiloval svojho času i o zavedenie osobnej spovede vo svojom cirkevnom zbore, ale i na základe ďalších životných skúseností. Získal ich najmä o desať rokov neskoršie, keď ako vojak za rakúsko-uhorskej okupácie Bosny a Hercegoviny r. 1878 mal možnosť presvedčiť sa, ako hlboko poznačilo pravoslávie svojou posvätnou liturgiou, ktorou je žiadúce proste sa dať strhnúť a nechať sa ňou niesť, život čiernohorského ľudu a ako ho ovplyvnilo vo všetkých jeho prejavoch a potrebách. S. H. Vajanského priam fascinovala skutočnosť, ako pravoslávie posvätilo a skrášlilo tokom svojho cirkevného roku život Čiernohorcov a vypestovalo v nich hlboké city a pevné povedomie nepokorenej národnej hrdosti, ktorá strhla mladého básnika k nadšenému obdivu a v ktorej videl nasledovania hodný vzor národnej slobodymilovnosti. Svedčí o tom jeho prvá básnická zbierka Tatry a more, v ktorej sa usiloval vykresliť obrazy hrdinsky odhodlaného boja balkánskych Slovanov proti tureckej nadvláde.

Ako S. H. Vajanský intímne zrástol postupom času s liturgickým životom pravoslávia vidieť z niektorých básní jeho zbierky Kniha veršov a z viacerých jeho článkov uverejnených v Národných novinách, ktoré mohli v Martine vychádzať vďaka pravidelnej podpore ruskej vlády sprostredko-

vanej protojerejom M. F. Rajevským, ku ktorému sa Vajanský neraz utiekal o pomoc v kritických chvíľach svojho ťažkého života vyplneného každodennou, často úmornou prácou, aby si mohol zarobiť nikdy nie dostačujúci plat ako šéfredaktor Národných novín. V básňach a článkoch s národnou, sociálnou a politickou tematikou, ku ktorým ho inšpirovali liturgické texty počuté pri pravoslávnych bohoslužbách za jeho občasných ciest do Viedne k o. Rajevskému, do Ruska a na slovanský juh pri významných jubileách a kultúrno-politických akciách, reagoval niekedy Vajanský pohotovo a vhodne volenými citátmi z liturgických textov a básnickými zvratmi ich velebnej reči na závažné otázky nášho kultúrneho a politického života. Tak vlastne nepriamo dokázal, že uvedomelé a aktívne prežívanie posvätnej liturgie spojené s modlitebným zápasom nie je rezignáciou — zložením rúk do lona a kvietistickým únikom z reálneho života, ale že práve naopak častokrát vedie veriacich k statočným a odvážnym činom a nabáda ich k riešeniu pálčivých otázok každodenného života a k zaujímaniu správneho stanoviska k rôznym povážlivým životným situáciám.

Svojráznou básňou s takouto myšlienkovou náplňou a s takýmto značením, ktorá nenásilne a svojsky aktualizuje v jedinečných obmenách starobylé liturgické texty, je báseň zo zbierky Kniha veršov Na betlehemskú hviezdu s parafrázovaným mottom z modlitby sv. Efréma Sýrskeho Pane a Vládca môjho života: „Duch že unynia, ľubonačalia i prazdnoslovia otženi ot meňa!" Vznikla v čase liečenia sa Vajanského v Karlových Varoch r. 1906 pod čerstvým dojmom úchvatných veľkopôstnych bohoslužieb v tamojšom prekrásnom chráme sv. Petra a Pavla. Vajanský zobrazil v nej dusivú atmosféru nášho národného života a svoje duševné rozpoloženie, keď si odpykával tresty v segedínskom, banskobystrickom a vacovskom väzení, ktoré dostával za neohrozené články odhaľujúce hyenizmus maďarizátorov. Vtedy volával, ako to vidíme zo záverečných veršov básne Pomiluj! slovami našich praotcov: „Hospodi zástupcov, zmiluj sa, odpusti...! Hospodi pomiluj!" Tieto úpenlivé prosby podfarbujú i báseň Na betlehemskú hviezdu, ktorá nám nielen živo sprítomňuje dusné ovzdušie krutých čias národnostného a sociálneho útlaku, ale i záblesky reálnej nádeje v pôsobivých umeleckých obrazoch popretkávaných starobylými zvratmi liturgickej reči, keď ich takto sugestívne rozpriada:

Ako husté, čierne mraky, z ktorých mrazný lejak šumí,
tak na naše mysle klesli duchomorné smutné dumy!
Kam len dozrie zvlhlé oko, nepekný sa obraz javí!
Kam len čujné ucho siaha, nepekné sa ozvú vravy!
Odznel milý, plný súzvuk, hrmia nízke, prázdne slová,
miesto činu v skromnom duchu, panovačnosť chvastúnova!
Veselie, ten jasný odblesk duše čistej, neskalenej,
v unylosť sa premenilo duše zlobou rozpálenej.
Tam, kde niekdy slávik zvonil, počuť sykotanie hada.

Tam, kde verné srdcia bili, zakráda sa podlá zrada.
Z hlbkosti, z uníženia k Tebe volám, Bože svätý:
Pomôž, zachráň, zažeň mraky, spas môj národ milý, zlatý!
Odžeň duchov panovačných, prázdnoslovných odžeň katov!
Od unulých, smutných myslí osvoboď nám verných bratov!
Nech nám z neba zavznie pieseň: Radujte sa! Zvesť nám prišla:
I pre vás už betlehemská jasná hviezda spásy vyšla!

V krušných chvíľach národného i osobného života posilňovala Vajanského nádej na spravodlivé víťazstvo jeho ľudu i neochvejná viera v slávne zmŕtvychvstanie Isusa Christa ako Víťaza nad smrťou, hriechom a ničotou. Mužne i nežne ju vyznal v záverečných veršoch básne Veľká noc, ku ktorým ho inšpiroval paschálny tropar:

Popral On smrť i pekelné muky,
pootváral nám nebeský stan;
detičky, poďte, zopnite ruky,
volajte: „Vzkriesen je Kristus Pán!"

Radostný veľkonočný pozdrav „Christos vstal z mŕtvych!" zaznieval k Vajanskému, ktorý pred štyrmi rokmi vo veľkonočnom úvodníku Národných novín Da voskresnet Bog! — Nech povstane Boh! vyjadril pevnú vieru v znovunastolenie pošliapaných práv svojho ľudu chráneného Otcom národov, i do ponurého väzenia v Segedíne, kde si odpykával ročný trest za to, že sa spravodlivo rozhorčil nad brutalitou žandárov, ktorí znemožnili posvätiť pomník jeho otcovi na hlbockom cintoríne. Tlmočil mu ho verný priateľ jeho rodiny, slavianofilský učenec Vl. I. Lamanskij, zdôrazňujúci osobitosť slovenského národa, keď mu na Veľkú noc r. 1893 napísal: Christos voskres, holubčík môj, Svetozár Osipovič! Celujem a objímam Vás podľa obyčaje tri razy. U nás, za starých čias,... v predvečer svetlého Vzkriesenia Christovho navštevovali temnice a väznice, koho mohli, oslobodzovali a vykupovali... Preto na Vás myslím tak živo, dobrý môj väzeň na Tise..." Zaiste v tento deň, ktorý učinil Pán, s radosťou a jasotom spomínal vo väznici osamelý Vajanský na svojich ruských priateľov, keď sa mu pred jeho duchovným zrakom vynárali nezabudnuteľné obrazy z veľkolepej oslavy jasnej pamiatky blaženého zosnutia sv. Metoda v Kyjeve v apríli 1885, na ktorej spolu s ostatnými členmi slovenskej delegácie so slzami v očiach bozkal ruku kyjevskému metropolitovi Platónovi a na ktorej predniesol pamätné slová: „My stratili sme všetko: stratili sme vieru Metodovu, stratili bukvu (písmo), no nestratili sme vernosť k Slovanstvu. My, slabí, nemohli sme dôstojne zasvätiť pamiatku Metodovu, no práve preto ďakujeme Vám, že Vy, silní, svätíte ju takýmto veľkolepým spôsobom".

Podnetné ohlasy pravoslávia ovplyvňujúce tvorbu S. H. Vajanského sú badateľné nielen v jeho poézii, ale i v próze. Nad nimi sa však zamyslíme

až budúceho roku, ak dá Boh, keď si budeme pripomínať stotridsiate výročie narodenia tohto klasika slovenskej literatúry, ktorý je nám tak blízky svojím hlbokým záujmom o nehynúce hodnoty pravoslávia tvorivo tlmočiaceho dnes celej ekuméne živý odkaz nerozdelenej Cirkvi v zmysle slov sv. apoštola Pavla: „Žite dôstojne podľa povolania, ktorého sa vám dostalo, vo všetkej pokore, nežnosti a trpezlivosti! Znášajte sa navzájom v láske a usilujte sa zachovať jednotu ducha vo zväzku pokoja. Jedno je telo a jeden duch, ako ste aj povolaní v jednej nádeji svojho povolania. Jeden je Pán, jedna viera, jeden krst; jeden Boh a Otec všetkých, ktorý je nad všetkými, skrze všetkých a vo všetkých nás" (Ef 4, 1—6).

Dr. V. Buchta

Posviacka nových zvonov v ruskom pravoslávnom chráme v Drážďanoch, NDR

8. a 9. júna 1974 roku drážďanskí pravoslávni veriaci oslavovali 100. výročie svojho chrámu. Ďalším významným sviatkom bola posviacka štyroch nových zvonov v deň chrámového sviatku — 6. júna 1976.

Slávnostnú sv. liturgiu v tento deň slúžil Vysokopreosvietený Filaret, metropolita berlínsky a stredoeurópsky, patriarší exarcha v Strednej Európe, za spoluslúženia prot. Petra Vlodeka, predstaveného pavoslávneho katedrálneho chrámu v Západnom Berlíne, prot. Joanna Choroševiča, predstaveného chrámu pomníku Ruskej Slávy v Lipsku, a predstaveného miestneho chrámu o. Michala Dandára. Chrám bol zaplnený modliacimi sa Rusmi, Nemcami, Bulharmi, Rumunmi a Grékmi. Prevahu mali zvlášť Nemci, veriaci z katolíckych a evanjelických farností, s ktorými drážďanský pravoslávny chrám udržuje bratské ekumenické styky. Slávnostne spieval miestny chór pod vedením chórdirigentky Inge Fink. Vladyka Filaret po prečítaní sv. Evanjelia predniesol slávnostnú kázeň.

Sviatočné bohoslužby sa zakončili slávnostnou posviackou nových zvonov. Na drevenom pódiu pri chráme, ktoré bolo vyzdobené zeleňou, stáli zvony. Začal sa čin posviacky. Na začiatku sa čítajú žalmy 148, 149 a 108, v ktorých anjeli, ľudia i nemá príroda — všetci sa pozývajú sláviť Stvoriteľa. Potom nasledovali zvláštne modlitby, v ktorých sa prosí Božie požehnanie na posvätenie zvonov a tiež modlitba, aby všetci, čo počujú zvonenie zvonov, zobudili sa k chváleniu mena Božieho, k plneniu Jeho prikázaní, utvrdeniu viery...

V pravoslávnej cirkvi má zvonenie zvonov dôležitý duchovný význam. Zvony nielen oznamujú veriacim začiatok bohoslužieb, ale majú aj budiť svedomie každého a nabádať k modlitbe a k statočnému kresťanskému životu. Pravoslávny kresťan sa vždy, keď počuje hlas zvonov, prežehná. Na záver vysviacky vladyka Filaret posvätil zvony svätenou vodou. Krátko po

ďakoval o. predstavenému katedrálneho chrámu, hlavnému kurátorovi a všetkým veriacim za ich úsilie a milodary, ktoré prispeli k tomu, že po 62 rokoch znovu bolo počuť ozajstné zvonenie z chrámovej veže. Predstavený chrámu poďakoval vladykovi za jeho účasť na tomto sviatku. Za spevu troparu „Voznesijsja jesi vo slave, Christe, Bože naš..." sa zvony pomaly dvíhali na vežu.

Drážďanský chrám mal pred prvou svetovou vojnou celý komplet zvonov, približne 8 kusov, ktoré na veľký žiaľ boli použité na vojenské účely. Vďaka dobrým ekumenickým kontaktom venoval r. 1973 nášmu chrámu zvon katolícky kňaz z Wilsdruffu. Bol to zvon malý, ktorý predtým slúžil ako zvon banícky.

Toho dňa po posviacke ešte dlho sa ľud nerozchádzal; každý čakal, až počuje ich hlas. Po montážnych prácach vo veži a po požehnaní vladyku Filareta sa rozozvučali krásne hlasy zvonov, ktoré všetci prítomní privítali s radosťou a prežehnaním sa.

Michal Dandár, duchovný

Drážďany: posviacka nových zvonov

Práca — všeobecná ľudská povinnosť

Veriaci človek si často položí otázku, či má pracovať, alebo nie a ako má pracovať.

Už v prvých kresťanských dobách sv. ap. Pavel napomenul kresťanov, aby pracovali: „Prosím vás, bratia, aby ste znali tých, ktorí pracujú a sú vašimi predstavenými" (Tes. 1, 5—11). Pracovať možno rôzne. Jedni pracujú fyzicky v továrňach, na poliach, iní budujú domy, školy, nemocnice. Iní ľudia pracujú duševne, v prospech pokroku vo vede, technike, kultúre, za mier a dobro pre človeka. Sv. otcovia prikladali práci veľký význam a veriaci boli príkladom v práci pre druhých. Aká je len práca čestná, hovorí sv. evanjelista Matúš, „Lebo hladný som bol a dali ste mi jesť; bol som smädný a dali ste mi piť; prišiel som ako cudzinec a prijali ste ma" (Mat. 25—35). Aké sú to pekné slová, tak by mali robiť všetci kresťania i dnes!

Už v Starom zákone sa hovorilo: „Nie mäkká postieľka, nie postriebrené ležadlo..., ale práca je blahobytom pre človeka". Už v raji Pán Boh povedal: „Umiestnil ho v záhrade Eden, aby ju obrábal a dával na ňu pozor" (Gen. 2, 15). A ap. Pavel nás poučuje: „Ten, čo kradol, nech viacej nekradne; radšej nech pracuje a vlastnými rukami zarába..." (Ef. 4, 28).

Sv. Ján Zlatoústy nás poučuje takto: „Lenivosť je matka nielen jedného, dvoch, troch nedostatkov, ale je matkou všetkých priestupkov a nedostatkov". — „Kto sadí a kto polieva, sú jedno, ale každý dostane vlastnú odplatu podľa vlastnej práce", povedal sv. Pavel (I Kor. 3, 8).

Nech sa tieto slová stanú skutočným podnetom na to, aby sme všetci podľa svojich schopností pracovali pre blaho všetkých, pre blaho našej vlasti. Buďme na svojich pracoviskách priekopníkmi čestnej práce, lebo podľa nej nás budú ľudia posudzovať. Buďme budovateľmi, nie kritikmi, neuplatňujme len vlastné názory a záujmy, lebo by sme sa mohli dopustiť nepráva a toto sa prieči kresťanskej povahe.

Kresťanstvo nech je láskou, prácou, pokojom.

Prof. A. Hniďak.

Spasi, Hospodi, ľudi Tvoja i blahoslovi dostojanie Tvoje: pobidy pravoslavnym christijanom na soprotivnyja daruja, i Tvoje sochraňaja krestom Tvojim žiteľstvo (tropar, hl. 1.)

Z ústredia

Jeho Blaženstvo metropolitu Doroteja prijal dňa 9. augusta 1976 predseda Čs. mierového výboru a rektor Karlovej univerzity akademik B. Švestka. Metropolita Dorotej ho informoval o začatí a priebehu akcie na podporu novej štokholmskej výzvy medzi pravoslávnymi veriacimi v Československu. Vladyka metropolita ubezpečil akademika B. Švestku, že pravoslávni veriaci s mimoriadnym záujmom sledujú priebeh kampane na podporu mierových myšlienok formulovaných v novej štokholmskej výzve. Spoločne s desaťtisícami občanov celej ČSSR žiadajú skoncovanie horúčkovitého zbrojenia a nastolenie trvalého mieru vo svete.

Zo života prešovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby

● Dňa 11. júla 1976 **zavítal Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, v sprievode d. o. mitr. Petra Spišáka, riaditeľa ER, na filiálnu obec farnosti Varadka — do Vyšnej Polianky.** Pri chráme vzácnych hostí privítal d. o. Ján Cimbaľak, správca farnosti Varadka a brat kurátor s deťmi. **Preosvietený vladyka Nikolaj spolu s prítomným duchovenstvom odslúžil potom archijerejskú sv. liturgiu, pred ktorou posvätil obnovený interiér chrámu a nový ikonostas.** Slávnostnú kázeň predniesol d. o. Ján Tutko z Becherova.

● V nedeľu dňa 18. júla t. r. **navštívil Preosvietený vladyka Nikolaj Bardejov pri príležitosti tamojšieho chrámového sviatku Petra a Pavla.** Odslúžil tam archijerejskú sv. liturgiu spolu s prítomným duchovenstvom. Preosvieteného vladyku Nikolaja v chrámových dverách privítal miestny duchovný d. o. Ján Lakata, brat kurátor a deti s kvetmi. **Kázeň predniesol d. o. Ján Ignác.** Počas sv. liturgie Preosvietený vladyka Nikolaj **povýšil miestneho duchovného d. o. J. Lakatu do hodnosti protojereja.** Blahoželáme!

● **Pri príležitosti sviatku sv. vierozvestov Cyrila a Metoda, učiteľov slovanských (podľa st. št.) v nedeľu dňa 18. VII. 1976 oslávili pravoslávni veriaci v Stropkove svoj chrámový sviatok.** Slávnostné bohoslužby odslúžil d. o. prot. M. Kernaševič, okr. protopresbyter, d. o. prot. Peter Cuper, miestny duchovný, a duchovenstvo z okolia.

▲ **V nedeľu dňa 8. augusta 1976 prebiehala v pravoslávnej prešovskej eparchii podpisová akcia za II. štokholmskú výzvu Svetovej rady mieru pod názvom: „Skoncovať s horúčkovitým zbrojením, aby sa uvoľnenie napätia stalo nezvratným". Ústredie pravosl. cirkvi v Prahe zaslalo Úradu eparchiálnej rady v Prešove posolstvo, kde sa odporúča všetkému duchovenstvu a veriacim pripojiť sa k výzve Svetovej rady mieru. Duchovní toto poslanie v nedeľu prečítali v chrámoch a svoje kázne v túto nedeľu zamerali na aktuálnu tému zachovania svetového pokoja, na túžbu ľudí po mieri, znásobenú faktom, že podpisová akcia prebiehala dva dni po 31. výročí zničenia Hirošimy atómovou bombou. Veriaci otvorili svoje**

srdcia slovám o mieri a svoje rozhodnutie žiť naďalej mierovým životom potvrdili vlastnými podpismi priamo v chrámoch. Ako príklad uvádzame spontánnosť prešovských pravoslávnych veriacich, ktorí na čele so správcom prešovskej farnosti prot. Romanom Ferencom v katedrálnom chráme v Prešove nazbierali len po dopoludňajších bohoslužbách do 200 podpisov pod II. štokholmskú mierovú výzvu. R. F.

V nedeľu dňa 26. septembra t. r. sa bude konať tradičný odpust na počesť chrámového sviatku Narodenia Presv. Bohorodičky v pravoslávnom katedrálnom chráme v Prešove. Dňa 19. 9., v nedeľu sa bude konať odpust i v pravoslávnom chráme v Zemplínskej Širokej (Rebrín), okr. Michalovce. Vzdajte úctu v tento deň Matke Božej a predneste jej svoje modlitby.

Životné jubileum

Šesťdesiatich šiestich rokov svojho života a 45. výročia uzavretia sobáša sa dožíva tohto roku brat Ján Tomčík, dlhoročný kurátor a zvonár pravoslávneho chrámu v Bežovciach. Hoci už je v dôchodku, ešte stále v plnej sviežosti pracuje v miestnom JRD a i svoju prácu pri chráme si vykonáva svedomite. V krízových rokoch stál pevne v pravoslávnej viere. Pri príležitosti životného jubilea brata Jána mu kurátorský zbor, veriaci i duchovný za všetko úsilie v prospech pravoslávnej cirkvi ďakujú a do ďalších rokov mu prajú veľa zdravia a Božieho požehnania!

Na mnohaja i blahaja lita!

KNÍHKUPECTVO PETRA dovoľuje si týmto oznámiť, že má na sklade KNIHU ŽALMOV — český preklad, vreckový formát, ktorú vydalo vydavateľstvo KALICH. KNIHA ŽALMOV je jedinečná zbierka duchovnej poézie, modlitieb a piesní židovstva, ktoré bez zmien prevzala i apoštolská cirkev. Nový preklad dáva vyniknúť ich obsahu a ukazuje, ako zostávajú žalmy živé po tisícročia napriek všetkým zmenám dôb. Cena knihy je Kčs 20.—. Objednávky adresujte na obchod PETRA PREŠOV.

Zo života michalovskej eparchie

Revízie hospodárenia

● Dňa 6. 7. 1976 **členovia Eparchiálnej revíznej komisie michalovskej eparchie vykonali revíziu hospodárenia Úradu eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi v Michalovciach** za uplynulý rok.

● Dňa 13. júla 1976 **uskutočnila sa revízia hospodárenia na pravoslávnej farnosti Úbrež.** Revíziu vykonal účtovník ER a okresný arcidekan michalovský za účasti p. cirkevného tajomníka.

Milá slávnosť

● **Pri príležitosti sviatku sv. vierozvestov Cyrila a Metoda odslúžili v michalovskom katedrálnom chráme v nedeľu dňa 11. júla t. r. slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu.** Za účasti veľkého počtu pravoslávnych veriacich miestnych i z okolia slúžil Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, za spoluslúženia d. o. prot. Jána Chomu, predsedu misijného odboru a účtovníka ER, a d. o. Štefana Horkaja, predstaveného katedrálneho chrámu. **Kázal d. o. prot. Ján Choma, ktorý po ukončení sv. liturgie v mene duchovenstva, veriacich i v mene svojom blahoželal Preosvietenému vladykovi Cyrilovi pri príležitosti jeho menín a zaželal mu veľa Božieho požehnania do jeho ďalšej arcipastierskej činnosti.** Prítomné duchovenstvo a niektorí veriaci darovali vladykovi kvety. Preosvietený vladyka Cyril poďakoval všetkým za lásku a za milú pozornosť.

Tradičné odpustové bohoslužby

● V nedeľu dňa 4. júla t. r. **sa konal tradičný odpust na počesť apoštolov sv. Petra a Pavla v Brezine,** kde v ten deň slúžil slávnostné bohoslužby, d. o. prot. Ján Choma spolu so správcom miestnej farnosti, d. o. Jurajom Kačalom.

● V tú istú nedeľu sa **konal odpust i na pravoslávnej farnosti Markovce** na počesť sv. apoštolov Petra a Pavla. Slávnostné bohoslužby tu odslúžil d. o. prot. Juraj Lovič a správca miestnej farnosti d. o. Michal Fedič.

● **V Pozdišovciach oslávili svoj odpust ešte dňa 27. júna t. r., v tretiu nedeľu po Zostúpení sv. Ducha (Sošestviju).** Slávnostné bohoslužby tam slúžil d. o. prot. Juraj Cap spolu so správcom miestnej farnosti d. o. Petrom Semancom. Ľudový cirkevný spev viedol brat kantor Čižmár, kázal d. o. prot. Cap.

Na všetkých spomínaných odpustoch sa zúčastnilo veľa pravoslávnych veriacich, ktorí pristupovali k sv. spovedi a sv. prijímaniu.

Archijerejské bohoslužby

● V utorok dňa 20. júla 1976, v deň sviatku sv. proroka Eliáša, Preosvietený vladyka Cyril odslúžil sv. liturgiu v pravoslávnom katedrálnom chráme v Michalovciach a na záver bohoslužieb udelil prítomným veriacim svoje arcipastierske požehnanie.

Posviacka kivota

● V nedeľu dňa 25. júla 1976 sa s požehnaním Preosvieteného vladyku Cyrila **konali slávnostné bohoslužby v chráme Pokrovu Presv. Bohorodičky v Beňatine.** Počas týchto bohoslužieb d. o. prot. Ján Choma a správca miestnej farnosti d. o. Ladislav Fedor posvätili nový kivot v obnovenom chráme. Na záver bohoslužieb prehovoril k veľkému počtu veriacich d. o. prot. Ján Choma, ktorý okrem iného vysoko vyzdvihol iniciatívu a štedrosť beňatinských veriacich a ich starostlivosť o chrám. Zaželal im, aby sa im vydarila i vonkajšia oprava ich chrámu, ktorú mienia uskutočniť ešte tohto roku.

Zaujímavosti

SVEDECTVO 16. STOROČIA

Katolícky cisársky diplomat Karola V. Sigmund z Herbersteinu (1486—1566) pobýval služobne dvakrát v Moskve a napísal knihu Moscovia o náboženstve a duchovenstvu tamojšej cirkvi. „Rusi zostali nezmeniteľne pri svojej pôvodnej viere gréckeho poriadku. Konajú bohoslužby vo svojej reči". Zo západných svätcov uznávajú len tých, ktorí žili pred rozdelením cirkvi. Odmietajú tých, ktorí sa odchýlili od apoštolského učenia, sv. otcov a predpisov všeobecných snemov, ktoré nesmú byť menené. Autor zdôrazňuje význam svätenia Veľkej noci v ruskej cirkvi a úctu k ikonám. Píše i o monastieri sv. Trojice (Zagorsk), kde sú uložené ostatky sv. Sergija, zakladateľa lavry. Každoročne sem prichádza mnoho pútnikov, ktorí dostávajú stravu od monastiera. Opisuje svoju účasť na bohoslužbách. — Kniha bola teraz znovu vydaná v nakladateľstve Gustav Kiepenheuer (Neue Zeit).

Hospodin mi je svetlom, je mi spasením,
kohože sa mám báť?
Hospodin pevnosťou je môjho života,
kohože sa mám ľakať?
Zlostníci keď sa ku mne približujú, aby mi žrali telo,
utláčatelia, nepriatelia moji,
oni sa potknú a aj padnú.
Keby sa oproti mne tábor rozložil,
nebojí sa mi srdce;
a keby povstala aj vojna proti mne,
ja predsa dúfam.
Jedno som si len žiadal od Hospodina,
to hľadať budem;
môcť bývať v dome Hospodinovom
až po všetky dni svojho života,
dívať sa na nádheru Hospodinovu,
kochať sa v Jeho chráme.
Lebo v deň pohromy ma skryje v svojom stane,
schová má v skrýši svojho šiatra,
povýši na skalu.

NA PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ TENTORAZ DAROVALI:

Bohuznáma rodina z Hnojného Kčs 10.—, Bohuznáma rodina z Vojčíc Kčs 20.—, Bohuznámy pravoslávny veriaci z Jovsy Kčs 100.—, rodina Sovíkova, Údol, Kčs 200.—, pravoslávni veriaci zo Stakčína Kčs 150.—, Mária Palatašová, Adidovce, 30.—, pravoslávni veriaci z Bežoviec Kčs 260.—, pravoslávne veriace ženy z Breziny Kčs 200.—

Všetkým darcom čo najúprimnejšie ďakujeme za to, že nezabúdajú na potreby svojho cirkevného časopisu a majú pre ne pochopenie. Pán Boh zaplať! Mená ďalších darcov uverejníme v budúcom čísle nášho časopisu.

I naše malé skutky sú hrdinstvom dňa

Človek, ktorý verí v Boha, má veľa možností, ako každý deň vyniknúť v dobrých skutkoch a stať sa tak hrdinom dňa. Kresťanské učenie, základy ktorého sú obsiahnuté v Písme svätom, v Biblii a v cirkevnej tradícii, nás nabáda, aby sme vykonávali dobré skutky.

I naša súčasnosť chce a potrebuje, aby sme sa stali hrdinami dňa. Takými sa staneme, ak dáme Bohu čo je Božie a blížnemu všetko čo mu patrí, i spoločnosti to, čo od nás vyžaduje, ako na to upozorňoval Isus Christos.

Každý deň prináša nové, malé i väčšie možnosti a na konanie dobrých skutkov nás vyzýva nielen naša pravoslávna cirkev, ale i naša spoločnosť. Možnosti na vyniknutie máme na pracoviskách, v rodinách a v medziľudských vzťahoch vôbec.

Aby sme milovali aj tých, ktorí nás nemilujú, hoci nám to niekedy ťažko padne, aby sme si priznávali naše vlastné chyby a nedostatky a hriechy, či už pri sv. spovedi, či prosbou o prepáčenie a vlastným odpúšťaním, na to treba každodenné hrdinstvo. Máme plniť prikázania Božie a to i vtedy, keby ich naši blížni neplnili a ak by sme mali zostať len sami ako verný Abrahám a spravodlivý Jób. Musíme byť neustále štedrí a láskyplní.

Stretávame sa s rôznymi nepovolenými náboženskými sektami, ktoré tvrdohlavo zotrvávajú na vlastnom učení, hoci nesprávnom a škodlivom pre kresťanstvo i pre spoločnosť. Takí ľudia vyhľadávajú zbytočné utrpenie a myslia si, že sa stávajú hrdinami. Také zmýšľanie je falošné.

Veriaci kresťan sa stáva drobným hrdinom prostredníctvom dobrých skutkov, milých slov, láskavosti a štedrosti voči blížnemu. Nemusí každodenne niekoho zachraňovať z ohňa alebo vody, lebo si buduje svoje hrdinstvo z drobností, ktoré veľa zavážia.

Štefan Horkaj, duchovný

Voznesyjsja na krest voleju, tezoimenitomu Tvojemu novomu žiteľstvu ščedroty Tvoja daruj, Christe Bože: vozveseli siloju Tvojeju pravoslavnyja christijany, pobidy daja im na sopostaty, posobie imuščim Tvoje, oružie mira, nepobedimuju pobidu (kondak, hl. 4.)

Chrámový sviatok v Ľutinej

Blaž. Jeroným v homílii na sviatok Zosnutia Presv. Bohorodičky napísal: „Sviatok Zosnutia Matky Božej je veľkým, svetlým a radostným a nie je možné ho porovnávať so žiadnym iným sviatkom svätých".

Uvedený výrok v plnosti zodpovedá zmyslu sviatku a udalosti z posledných chvíľ pozemského života Presvätej Bohorodičky. Keď jej archanjel Gabriel zvestoval jej zosnutie, odkázala svojim príbuzným a cez nich i nám, aby nad jej odchodom neplakali, ale aby sa radovali, lebo po smrti bude bližšie k Prestolu Božiemu, bude hovoriť tvárou v tvár so svojím Synom a lepšie ho Bude môcť prosiť za nás.

Pravoslávni kresťania sa tešia na tento sviatok a majú z neho radosť, lebo si v ten deň pripomínajú, ako často Nebeská Kráľovná preukazovala svoju vôľu ľudskému rodu zázrakmi, prostredníctvom svojich sv. ikon.

Pod ochranu Matky Božej bola daná i pravoslávna kaplnka v Ľutinej. V tejto skromnej kaplnke naši veriaci každoročne nachádzajú duchovnú útechu. Prichádzajú tam vo sviatok Zosnutia z rôznych kútov nášho východoslovenského kraja, aby sa duchovne posilnili a pomodlili sa pred ikonou Matky Božej.

Tohtoročné oslavy sa začali už v sobotu 28. augusta večer. Slúžili sa bohoslužby ako večiereň s lítiou, svätením vody a bylín, rôzne molebeny a akafisty. Zvláštnu duchovnú atmosféru vyvolala i kázeň d. o. prot. P. Cupera zo Stropkova, ktorú predniesol v neskorých večerných hodinách. Na kňazoch dojemne zapôsobili prosby pútnikov o vyspovedanie. Mnohí prichádzali so slzami v očiach k sv. spovedi a prosili o odpustenie hriechov a o ochranu Matky Božej. Celú noc sa v kaplnke konali rôzne pobožnosti.

Teplé slnečné lúče nedeľného rána vyprevádzali na hôrku ďalších pútnikov. Okolie kaplnky zažiarilo ako rôznofarebný kvet z krojov našich veriacich. Všetci netrpezlivo čakali na príchod svojho arcipastiera, Preosvieteného vladyku Nikolaja, biskupa prešovského, ktorý prišiel na hôrku okolo deviatej hodiny. Najprv ho básňou privítala Nadežda Sovičová. Za duchovenstvo vzácneho hosťa privítal prot. P. Pidanič, predseda misijného odboru pri ER. Chlebom a soľou za kurátorský zbor Preosvieteného vladyku privítal kurátor Peter Pulščák. V chrámových dverách s krížom v ruke vladyku dojemnými slovami privítal miestny duchovný, prot. Eliáš Sovič.

Archijerejskú sv. liturgiu Preosvietený vladyka Nikolaj odslúžil za spoluslúženia prot. P. Pidaniča a prot. Michala Kopčíka, účtovníka ER. Po malom vchode vladyka Nikolaj uviedol miestneho duchovného otca Eliáša do hodnosti protojereja za jeho obetavú dušpastiersku činnosť. Kázeň na tému sviatku predniesol d. o. prot. M. Kopčík. Na konci sv. liturgie sa milými otcovskými slovami prihovoril k prítomným sám Preosvietený vladyka.

Oslavy sviatku boli ukončené myrovaním a obchádzkou okolo sv. chrámu čítaním sv. evanjelií a udelením arcipastierskeho požehnania. M. K.

Posmrtné spomienky

Dňa 18. X. 1975 odovzdal svoju nesmrteľnú dušu Stvoriteľovi dlhoročný člen kurátorského zboru pri pravoslávnom chráme v Bardejove, brat Štefan MIHALIK, rodák z Hrabského, vo veku 61 rokov. Jeho odchodom jeho rodina stráca starostlivého manžela a otca a cirkevná obec v Bardejove usilovného kurátora, ktorý ani v najťažších rokoch nezradil svoju pravoslávnu vieru. S nebohým sa prišlo rozlúčiť veľké množstvo veriacich miestnych i z okolia.

Vičnaja pamjať!

G. R.

Dňa 10. mája 1976 po dlhej chorobe tíško v Pánu usnul brat kurátor Michal KUREČKO z Mirole. Brat Michal bol najstarším kurátorom pravoslávnej cirkvi v Miroli. Ani krízové roky nemali vplyv na jeho pravoslávne vierovyznanie, v ktorom spolu so svojou rodinou zotrval až do smrti. Pravoslávna cirkev v ňom stráca dobrého kurátora. Pohrebné obrady vykonal d. o. prot. Michal Kernaševič, d o. Ján Lipták a miestny duchovný, d. o. Vasil Slivka.

Vičnaja pamjať!

Dňa 4. 3. 1975 sa zastavilo šľachetné srdce nášho brata, kurátora a pokladníka pravoslávnej cirkevnej obce v Bardejove Petra TATAČA, ktorý zomrel vo veku 61 rokov. Naša cirkevná obec v ňom stráca veľmi dobrého kurátora, ktorý sa staral o náš chrám a pomáhal pri oprave farskej budovy. Bol to človek oddaný svojej cirkvi za každých okolností, i v krízových rokoch. Všetci sme ho mali radi, i jeho spolupracovníci na pracovisku, kde si zarábal na každodenný chlieb.

Vičnaja pamjať! G. R.